

Overmacht

Britt Weyts

Gewoon hoogleraar Universiteit Antwerpen

Advocaat

“Niemand is gehouden tot het onmogelijke...”

Een analyse

- Onder oud BW
- Volgens contractuele regelingen
- Volgens het wetsvoorstel van 24 februari 2021 tot invoering van Boek 5 in het BW

Bindende kracht van de overeenkomst

Art. 1134, derde lid oud BW:

- Contractuele aansprakelijkheid bij niet-naleving contractuele verbintenissen
- Wijziging van omstandigheden na sluiten ovk is in beginsel irrelevant, maar oud BW voorziet in mogelijke toepassing van overmacht

Wat is overmacht?

- Geen aanknopingspunten in oud BW
- Cass: leer van de ontoerekenbare onmogelijkheid (zoals bevestigd in MvT wetsvoorstel 24 februari 2021), die 3 toepassingsvoorwaarden omvat

1. Omstandigheid die als overmacht wordt aangevoerd, moet zich hebben voorgedaan nadat de ovk werd gesloten
2. Niet-toerekenbare gebeurtenis
 - Onvoorzienbaarheid
 - Onvermijdbaarheid
3. Uitvoering wordt onmogelijk gemaakt

Verdere uitwerking “onmogelijk”:

- materiële, morele of juridische onmogelijkheid
- absolute of relatieve onmogelijkheid?

Wat bij soortzaken?

- “Soortzaken vergaan niet”, gelet op hun inwisselbaar karakter
- Cass. 28 juni 2018: financieel onvermogen van een contractspartij dat het gevolg is van externe omstandigheden, maakt geen overmacht uit
- Uiteenlopende rechtspraak over eerste lockdownperiode

Nuancering van “soortzaken vergaan niet”

- Rechtsspreuk is geen algemeen rechtsbeginsel
- Beantwoordt niet volledig aan de realiteit (cf. MvT wetsvoorstel 24 februari 2021)

Gevolgen van overmacht

- Blijvend karakter overmacht: bevrijding
- Tijdelijk karakter overmacht: schorsing

Geen imprevisieer, maar...

- Niet voorzien in oud BW
- Maar wel in wetsvoorstel van 24 februari 2021 tot invoering van Boek 5 BW
- Zal dit een breuk betekenen met wat nu geldt?

- Nuancering onder huidig recht:
 - Toepassing rechtsmisbruik, wat nauw aansluit bij de draagwijdte van de imprevisieleer
 - Toekenning respijttermijnen (art. 1244 lid 2 oud BW)
 - Ruimte voor contractuele regelingen: overmachts- en imprevisieclausules

Imprevisieleer in nieuw BW

- Verandering van omstandigheden maakt de uitvoering van de ovk dermate bezwarend dat de uitvoering niet meer redelijkerwijze kan worden gevraagd
- Verandering was onvoorzienbaar bij sluiten ovk
- Verandering is ontoerekenbaar aan de SA
- De SA heeft dit risico niet voor zijn rekening genomen
- Wet of ovk sluiten toepassing niet uit

Besluit

- Voorkeur voor contractuele regeling
- Wil tot onderhandelen?
- Beroep op overmachtsleer of imprevisie